

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи
Олексій ЖИЛЬЦОВ
« » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОКАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ РЕПЕРТУАР ТА
РОБОТА З КОНЦЕРТМЕЙСТЕРОМ
(академічний вокал)

спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня: другого (магістерського)
освітньо-професійної програми: 025.00.02 «Сольний спів»

Київ – 2023

Розробники: Ланіна Тетяна Олександрівна, старший викладач; Леонтієва Софія Леонідівна, старший викладач; Процишина Ольга Юріївна, викладач кафедри академічного та естрадного вокалу Факультету музичного мистецтва і хореографії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладач: Леонтієва Софія Леонідівна, старший викладач.

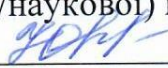
Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу

Протокол від 28.08.2023 року № 9

Завідувач кафедри Олена ЗАВЕРУХА
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої (професійної/наукової) програми (керівником проектної групи) 025.00.02 Сольний спів
(назва освітньої програми)

___ . ___ . 2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми
(керівник проектної групи) Юлія МЕРЕЖКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

___ . ___ . 2023 р.

Заступник декана Інна ТКАЧЕНКО
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол № __
(підпис) (ПІБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	денна
Вокально-педагогічний репертуар та робота з концертмейстером (академічний вокал)	
Вид дисципліни	<i>Обов'язкова</i>
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>українська</i>
Загальний обсяг кредитів / годин	<i>4/ 120</i>
Курс	<i>II</i>
Семестр	<i>III</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	<i>1</i>
Обсяг кредитів	<i>1</i>
Обсяг годин, у тому числі:	<i>30</i>
Аудиторні	<i>16</i>
Модульний контроль	<i>2</i>
Семестровий контроль	<i>–</i>
Самостійна робота	<i>12</i>
Форма семестрового контролю	<i>залік</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни.

Мета дисципліни – виховання сучасного фахівця, який володіє високою загальною культурою та художньо-естетичним смаком, ґрунтовними знаннями в галузі музичного мистецтва та вокального виконавства, який здатний організувати високоефективну творчу взаємодію з концертмейстером, а також обізнаний у вокально-педагогічному та вокально-виконавському репертуарі.

Завдання дисципліни полягає:

- Розвиток музичних здібностей, мислення, уяви та музичного смаку виконавця;
- Ознайомлення з вокальними творами різних стилів і жанрів та високохудожнє їх виконання;
- Формування навичок читання з листа, транспонування, розташування логічних пауз, цезур;
- Розвиток вміння самостійно працювати над творами різних жанрів, складати їх виконавський аналіз (початковий етап);
- Набуття професійних навичок поетапної роботи над творами з концертмейстером;
- Накопичення вокального репертуару для роботи в різних закладах;
- Формування готовності до практичної діяльності в музичних театрах, колективах, будинках культури.

Методи роботи викладача зі студентом під час вивчення навчальної дисципліни «Робота з концертмейстером над вокальним репертуаром»:

- мовний (викладення основних положень щодо виконавської діяльності, формування й розвитку вокальної техніки);
- ілюстративний (показ викладачем прийомів співу та ансамблевої злитості власного співу з концертмейстером);
- репродуктивний (відтворення студентом виконавських прийомів, проілюстрованих викладачем);

- репродуктивно-варіативний (поєднання студентом запропонованих викладачем прийомів з іншими формами й методами виконавської діяльності);
- креативний, творчий (створення студентом високохудожніх інтерпретацій вокальних творів);
- проблемно-пошуковий (самостійний пошук студента засобів і способів розв’язання проблемних ситуацій у процесі опанування репертуару);
- інтеграції (акумуляція і синтез знань з різних фахових дисциплін у процесі вирішення навчальних завдань).

Засоби навчання: нотний матеріал для проведення практичних занять; навчально-методичні посібники; робоча навчальна програма; акустична система, CD – програвач, фортепіано.

Вивчення навчальної дисципліни «Вокально-педагогічний репертуар та робота з концертмейстером» сприяє формуванню у студента певних **програмних компетентностей**: загальних та фахових (спеціальних).

Інтегральна компетентність: Здатність розв’язувати складні і проблеми задачі у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та або здійснення інновацій в теорії, історії музики, у педагогіці, виконавстві та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК-1 Здатність спілкування іноземною мовою

ЗК-2 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-3 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-4 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-7 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-8 Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК-9 Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-2 Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК-5 Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

3. Результати навчання за дисципліною

РН-1 Володіти професійними навичками вокально-виконавської, творчої та музично-педагогічної діяльності.

РН-4 Професійно здійснювати аналіз музично-естетичних стилів та напрямків.

РН-6 Володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.

РН-7 Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.

За умови дистанційної форми навчання, викладання індивідуальних занять навчальної дисципліни відбуватиметься за допомогою відеокommунікаційних платформ Google Meet, Zoom і Skype, мобільного додатку Viber тощо.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів, тем	Усього	Розподіл годин між видами робіт						
		Аудиторна:					Модульний контроль	Самостійна
		Лекції	Семінари	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні		
Модуль I. Змістовий модуль 1								
Тема 1 Арії з опер та оперет українських композиторів	14					8		6
Тема 2. Арії з опер та оперет зарубіжних композиторів	14					8		6
Модульний контроль	2						2	
Разом	30					16	2	12
Підготовка та проходження контрольних заходів	залік							

5. Програма навчальної дисципліни

Модуль I

Змістовий модуль 1

Тема 1. Арії з опер та оперет українських композиторів

Поряд з жанром «опера» розвивалась «оперета», з італійської «operetta» означає мала опера, зменшене від опери. В Україні XIX століття музично-драматичний та комедійний театр представлено жанром водевіль, часто в основі музичного матеріалу були народні пісні та мелодії. Основоположником власне «нової» української оперети вважають композитора Я. Барнича, серед створів якого оперета «Гуцулка Ксеня». Розвиток жанру оперети в Україні пов'язаний з відкриттям театрів оперети в Харкові, Донецьку та Києві. Серед інших українських композиторів, які писали в жанрі оперети є С. Дрімцов «Сорочинський ярмарок», С. Татарковський «Марсіанка», З. Заграничний, О. Рябов, М. Вериківський, С. Заславський, К. Данькевич, Б. Крижанківський, О. Сандлер, М. Скорик, І. Поклад, О. Білаш, Л. Колодуб, В. Лукашова та інші.

Тема 2. Арії з опер та оперет зарубіжних композиторів

Упродовж XVII-XIX оперетою позначалася невелика опера, а також пастораль, побутова опера, лірико-комічні опери. В Австрії та Німеччині оперетою називали іноді зінгшпіль або інші різновиди комічної опери з розмовними діалогами. У сучасному розумінні оперета – це один з різновидів музично-театрального жанру, переважно розважальна музично-сценічна вистава, де вокальні та хореографічні номери чергуються з розмовними жанрами. Серед основоположників жанру є французький композитор Ж. Оффенбах, який написав близько 90 оперет, серед яких найпопулярнішими стали «Орфей у пеклі», «Прекрасна Єлена», «Герцогиня Героштейнська» та інші. Серед інших західноєвропейських композиторів, які створювати в жанрі оперети були Ш. Лекок, Р. Планкетт, В. Ерве, В. Гілберт, А. Саллівен, С. Джонс, Й. Штраусс-молодший, Ф. Зуппе, Ф. Легар та інші.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	-	-	
Відвідування семінарських занять	-	-	
Відвідування індивідуальних занять	1	16	16
Робота на семінарському занятті	-	-	
Робота на індивідуальному занятті	10	16	160
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	
Виконання завдань до самостійної роботи	5	2	10
Виконання модульної роботи	25	1	25
Виконання ІНДЗ	-	-	
	Разом	-	211
Максимальна кількість балів: 211 (I к., II сем.) + 211 = 422 б.			
Розрахунок коефіцієнта: $422/100=4,22$ б. (Залік)			

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання

№ з/п	Зміст завдання	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1.		
1.	Арії з опер та оперет українських композиторів	1. досконале знання практичних та методичних засад співу (2 б.); 2. демонстрування на заняттях вивченого матеріалу на високому професійному рівні (3 б.)
2.	Арії з опер та оперет зарубіжних композиторів	1. досконале володіння вокально-виконавською технікою виконання (3 б.); 2. демонстрація художньо-естетичного та образно-емоційного виконання (2 б.)

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Модульний контроль проводиться у формі прослуховування музичного матеріалу, опанованого студентами впродовж кожного із семестрів. Максимальна кількість балів – 25.

Критерії оцінювання	Бали
Демонстрування вивченого музичного матеріалу відповідно до визначених обсягів та завдань	5
Засвідчення розвитку вокально-технічних можливостей	5
Демонстрування художньо-виконавських навичок	5
Намагання максимально переконливо донести зміст виконуваних творів навчального вокального репертуару до слухачів	5
Креативні підходи у роботі з твором вокально-педагогічного	5
Максимальна кількість балів: 25	

За III семестр навчання студент повинен вивчити:

- 3 арії з опер або оперет українських композиторів;
- 3 арії з опер або оперет зарубіжних композиторів.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Залік –III семестр

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

Не передбачено у зв'язку зі специфікою даної навчальної дисципліни

6.6. Шкала відповідності оцінок

	Оцінка у балах	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
A	90 - 100	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. Глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, Здатний пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
B	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки).
C	75 -81	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. Засвоєний навчальний матеріал, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце суттєві помилки.
D	67 - 74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. Знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
E	60 - 66	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань. Не повне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.
F X	35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1 - 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

Орієнтовний репертуар для індивідуальних занять

Модуль I.

Тема 1.

1. Дмитро Бортнянський «Сокіл»
2. Дмитро Бортнянський «Син-суперник»
3. Семен Гулак-Артемовський «Запорожець за Дунаєм»
4. Віталій Кирейко «Лісова пісня»
5. Микола Лисенко «Наталка-Полтавка»
6. Микола Лисенко «Тарас Бульба»
7. Микола Лисенко «Утоплена»
8. Микола Лисенко «Ноктюрн»
9. Борис Лятошинський «Золотий обруч»
10. Костянтин Данькевич «Богдан Хмельницький»
11. Марко Кармінський «Буковинці»
12. Мирослав Волинський «Данило Галицький»
13. Анатолій Кос-Анатольський «Заграва»
14. Микола Аркас «Катерина»
15. Іван Небесний «Лис Микита»
16. Георгій Майборода «Милана»
17. Мирослав Скорик «Мойсей»
18. Мирослав Скорик «Нуль-нуль на нашу користь»
19. Євген Станкович «Коли цвіте папороть»
20. Олександр Білаш «Чиста Криниця»
21. Левко Колодуб «Місто закоханих»
22. Оскар Сандлер «В степах України»
23. Оскар Сандлер «Каштани Києва»

Тема 2.

1. Джоакіно Россіні «Севільський цирюльник»
2. Джузеппе Верді «Ріголетто»
3. Джузеппе Верді «Травіата»
4. Джузеппе Верді «Дон Карло»
5. Джакомо Пуччіні «Мадам Батерфляй»
6. Джакомо Пуччіні «Тоска»
7. Вольфганг Амадей Моцарт «Чарівна флейта»
8. Жорж Бізе «Кармен»
9. Вольфганг Амадей Моцарт «Весілля Фігаро»

10. Джакомо Пуччіні «Богема»
11. Джузеппе Верді «Аїда»
12. Джузеппе Верді «Набукко»
13. Шарля Гуно « Фауст»
14. Джузеппе Верді «Макбет»
15. Джакомо Пуччіні «Турандот»
16. Ріхард Вагнер «Лоенгрін»
17. Антонін Дворжак «Русалка»
18. Жак Оффенбах «Казки Гофмана»
19. Жак Оффенбах «Синя Борода»
20. Жак Оффенбах «Орфей у пеклі»
21. Франц Легар «Весела вдова»
22. Імре Кальман «Сільва»
23. Імре Кальман «Принцеса Цирку»
24. Іоан Штраус «Летюча миша»

7. Навчально-методична карта дисципліни

Модулі	Змістовний модуль I
Кількість балів за модуль	211
Індивідуальні	16 годин
Назва навчального модуля (індивідуальні заняття)	Тема 1. Арії з опер та оперет українських композиторів $(10+1)*8 = 88$ б. Тема 2. Арії з опер та оперет зарубіжних композиторів $(10+1)*8 = 44$ б.
Самостійна робота 10 б.	10 б
Види поточного Контролю 25б.	Модульна контрольна робота (прослуховування) 25б.
Всього	Максимальна кількість балів: 211 (Iк., II сем.) + 211 = 422 б Розрахунок коефіцієнта: $422/100=4,22$ б. (Залік)

8. Рекомендована література

Основна

Нотні збірки

1. Арії, романси та пісні західноукраїнських композиторів XIX – першої половини XX ст. : Хрестоматія для співу в супроводі фортепіано / упорядники: О. Шуляр, Г. Стасько, Х. Фіцалович, М. Сливоцький. – Ч.1. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. 114 с.
2. Арії, романси та пісні західноукраїнських композиторів XIX – першої половини XX ст. : Хрестоматія для співу в супроводі фортепіано / упорядники: О. Шуляр, Г. Стасько, Х. Фіцалович, М. Сливоцький. – Ч.2. – Івано-Франківськ : Плай, 2005. 114 с.
3. Вправи та вокалізи: навчально-методичний посібник / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка; упоряд.: Е. В. Макарова, В. Г. Яковенко. Київ : Київ ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. 58 с. – Бібліотека Київського університету імені Бориса Грінченка (бульвар І. Шамо, 18/2; 25 примірників).
4. Дідик Т. Вправи для постановки голосу і розвитку вокальної техніки (на основі текстів доцента Львівської консерваторії Одарки Бандрівської). Львів : Вид-во «Край», 2004. 59 с.
5. Пірус В. С., Кващук В. Я., Пірус В. В. Вокалізи для високого голосу в супроводі фортепіано [Ноти] : навч. посіб. / упоряд.: Пірус В. С., Кващук В. Я., Пірус В. В. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011. 91 с.
6. Пірус В. С., Пірус В. В. Пісні, романси та арії з репертуару народного артиста України Володимира Піруса / В. С. Пірус, В. В. Пірус. – Івано-Франківськ: Нова Зоря. 2004. 104 с.
7. Пірус В. С., Пірус В. В. Пісні, романси та арії з репертуару народного артиста України Володимира Піруса / В. С. Пірус, В. В. Пірус. – Івано-Франківськ: Нова Зоря. 2004. 104 с.
8. Романси українських композиторів [Ноти] : збірник вокального репертуару для тенора в супроводі фортепіано / упоряд. М. Ю. Сливоцью О. Д. Шуляр, М. П. Стефанюк. – Івано-Франківськ : Видавництво «ПЛАЙ» ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2009. 129 с.
9. Романси українських композиторів [Ноти] : збірник вокального репертуару для тенора в супроводі фортепіано / упоряд. М. Ю. Сливоцью О. Д. Шуляр, М. П. Стефанюк. – Івано-Франківськ : Видавництво «ПЛАЙ» ЦІТ Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2009. 129 с.
10. Солоспіви Анатолія Кос-Анатольського з репертуару Лілії Коструби [Ноти] : для високого голосу з фортепіано / упор. Лілія Коструба. – Львів : Галицька видавнича спілка, 2009. 72 с.
11. Стасько Г.Є.; Шуляр О.Д.; Зелінка В.С. Старовинні арії та пісні композиторів XVI – XVIII ст.: Хрестоматія для співу /для голосу в супроводі фортепіано / Ч. I.; – Івано-Франківськ, 2020. 178 с.
12. Шуляр О.Д., Стасько Г.Є., Зелінка В.С. Старовинні арії та пісні композиторів XVI – XVIII ст. : Хрестоматія для співу /для голосу в супроводі фортепіано / Ч. II., Івано-Франківськ.; 2018 р. 190 с.
13. Шуляр О.Д., Стасько Г.Є., Зелінка В.С. Старовинні арії та пісні композиторів XVI – XVIII ст. : Хрестоматія для співу /для голосу в супроводі фортепіано / Ч. III.; Івано-Франківськ.; 2020. 177 с.
14. Шуляр О.Д., Стасько Г.Є., Зелінка В.С. Старовинні арії та пісні композиторів XVI – XVIII ст. : Хрестоматія для співу /для голосу в супроводі фортепіано / Ч.IV.;- Івано-Франківськ.; 2020. 183 с.

Додаткова

Науково-методична

1. Вишневецька С. В. Формування вокально-виконавського стилю різнофахових спеціалістів: методичні рекомендації по постановці голосу для студентів I–V курсів музичного факультету / С. В. Вишневецька. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. – 53 с.

2. Голос людини та вокальна робота з ним : [монографія] / [Г. Є. Стасько, О. Д. Шуляр, М. Ю. Сливоцький, М. П. Стефанюк, О. Р. Молодій, М. В. Попелюк, І. І. Жеребецька]. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2010. –336 с.
3. Заверуха О.Л., Чернета Т.О. (2022). Вокальний ансамбль: навчально-методичний посібник для студентів ЗВО. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С. 116 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41757/1/O_Zaverukha_T_Cherneta_VA_KAEV_2022_FMMH.pdf
4. Загайкевич М. Оперета // Історія укр. рад. музики. К., 1990.
5. Загайкевич М. Музично-драматичний театр // Історія укр. музики. Вид. 2-е. Т. 2. К., 2009
6. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. (2019). Читання партитур для вокальних ансамблів : навч.-метод. посібник для студентів ВНЗ. Київ: Ун-т імені Бори-са Грінченка, 90 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/28893/1/T_Kablova_Chitan_Partitur_2019_IM.pdf
7. Мережко Ю. В., Шепеленко Г. Б. (2020). Вокальні твори українських композиторів кінця XIX – початку XXI століття: навч.-метод. посібник для студентів ВЗО. Київ: Інтерсервіс,180 с. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/37015/2/Merezhko_Y_Shepelenko_A_P_2020_KAEV.pdf
8. Микиша М. Практичні основи вокального мистецтва. / М. Микиша. – К., 1971.
9. Петрикова О.П. Навчальний вокальний репертуар як засіб формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти : Збірник наукових праць. – Вип. 24 (29). – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2018. – С.38
10. Петрикова О.П. Педагогічний репертуар у процесі формування національної самосвідомості майбутнього викладача вокалу. / О. П. Петрикова // Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття : матер. II Міжнарод. наук.-практ. конф., 14-15 квіт. 2016 р. – К.: Київ. Ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. – 752 с. – С. 115-121.
11. Попелюк М. В. Правила поведження та основні поради співакам-початківцям : методичні рекомендації для студентів-вокалістів мистецьких закладів / М. В. Попелюк. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2013. 44 с.
12. Попелюк М. В.Робота артикуляційного апарату під час співу : методичні рекомендації для студентів-вокалістів мистецьких закладів / М. В. Попелюк. – Івано-Франківськ : Прикарпатський нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2012. 37 с.
13. Рось З. П. Розспівки та фонопедичні вправи як основа підготовчої частини на заняттях з естрадного вокалу: навчально-методичний посібник / Зоряна Петрівна Рось. – Івано-Франківськ : «СІМІК», 2018. – 34 с.
14. Сікорська І. Оперета // Історія укр. музики. Т. 4. К., 1992.
15. Сікорська І. Оперета // Історія укр. музики. Т. 5. К., 2004.
16. Сікорська І. «Вій» М. Вериківського: примхи долі // М. І. Вериківський (до сторіч. ювілею). К., 1997
17. Сікорська І. Мирослав Скорик і оперета // Мирослав Скорик: Наук. вісн. Нац. муз. академії України. К., 2000. Вип. 10.
18. Стасько Г. Є. Психотехніка співу у вокальній педагогіці : [монографія] / Галина Стасько. – Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту ім. В. Стефаника, 2011. –175 с.
19. Станішевський Ю. Барви української оперети. К., 1970.